

Ба Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-001-и
назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон
(734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17)

Тақриз

**ба автореферати диссертатсияи Муродова Нигина Сулаймоновна
дар мавзуи «Масъалаҳои модернизатсияи сиёсӣ дар Ҷумҳурии
Тоҷикистон: хусусиятҳои асосӣ, шаклҳои амалишавӣ ва натиҷаҳои он»
барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси
23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ**

Ҷумҳурии Тоҷикистон дар раванди инкишофи худ хосиятҳои
ҷомеаи муосирро соҳибгардида, худро ҳамчун кишвари демокративу
ҳуқуқбунёд муаррифӣ месозад. Муайян сохтани тарҳи инкишофи
Тоҷикистон бо назардошти мутобикати он бо назарияҳои илмӣ масъалаи
мубрами илмӣ ба ҳисоб меравад. Аз ин рӯ рисолаи диссертатсионии
Муродова Нигина Сулаймоновна дар мавзуи «Масъалаҳои
модернизатсияи сиёсӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: хусусиятҳои асосӣ,
шаклҳои амалишавӣ ва натиҷаҳои он» бо чунин мақсад навишта
шудааст.

Авореферати диссертатсия дар ҳаҷми 56 саҳифа омода гардида,
ҳолатҳои асосии интишори диссертатсияро ба мисли мубрамият, сатҳи
таҳқиқи мавзӯ, объект, предмет, мақсад, вазифа, фарзияи таҳқиқот,
асосҳои назариявӣ, амалӣ ва методологии таҳқиқот, пойгоҳи тадқиқот,
навгонии илмӣ, нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, мутобикати
диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ, дараҷаи эътимоднокии
натиҷаҳо, саҳми шахсии доктараби дарёфти дараҷаи илмӣ дар тадқиқот,
тасвиб ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия, интишороти аз рӯи
мавзуи диссертатсия, сохтор ва ҳаҷми диссертатсия ва қисмати асосии
кори илмиро дар бар мегирад.

Дар муқаддимаи автореферат муаллиф таъкид месозад, ки Тоҷикистон дар раванди инкишофи демократӣ қарор дорад ва зарурати муайян намудани унсурҳои муҳими ҳамбастагӣ, таҳкими истиқлолияти давлатӣ ва соҳибхитӣи милли дар раванди модернизатсияи сиёсӣ ба амал меояд ва он бевосита ба тадқиқ ниёз дорад. Махсусияти омӯзиши масъалаҳои раванди модернизатсионии Тоҷикистон зарурат ба дарки комили мафҳум, моҳият, мазмуни ҷомеаи муосир, махсусан, истифодаи он дар таҷрибаи кишварҳои тозаистиклол талаботи муҳимро ба миён меорад.

Дараҷаи таҳқиқи мавзӯ ба панҷ тарзи гуруҳбандии маводҳои илмие, ки омӯзиши масъалаҳои модернизатсияи сиёсиро дар дӯш доранд, инъикос гардидааст. Таҳлили адабиёти дахлдори мавзӯ аз асарҳои бунёдии назарияи илмӣ ба монанди М. Вебер, Т. Парсонс, Г. Алмонд, Ч. Пауэлл, Д. Лей, Д. Эптер, С. Хантингтон оғоз гардида, бо комёбиҳои илмии олимони тоҷик дар соҳаи таҳқиқи равандҳои тағйирпазирии Тоҷикистони муосир ба мисли М. Акмалова, Г. Зокиров, Ш. Каримов ва дигарон интиҳо меёбад.

Навгони тадқиқот вобаста ба ҳар як параграфи диссертатсия бо мақсади муайян намудани комёбӣ ва муваффақияти илмӣ пешниҳод гардидааст ва бо алоқамандӣ дар андешаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда дарҷ мешавад, ки мазмуни кори илмиро қавитар менамояд.

Дар қисмати асосии кор мазмуни фишурдаи бобҳо ва зербобҳои диссертатсия оварда шудааст. Боби якуми диссертатсия «**Асосҳои назариявӣю методологии тадқиқи модернизатсияи системаи сиёсии ҷомеаи гузаришӣ**», ки аз се зербоб иборат аст, ба масъалаи назариявӣю методологии таҳқиқи модернизатсияи сиёсӣ бахшида мешавад. Муаллиф дар ин боб мафҳуми «модернизатсия»-ро нисбати тағйирпазирии иҷтимоиву сиёсии раванди гузариши ҷомеаи анъанавӣ ба ҷомеаи кушод истифода менамояд, ки ба ҳолатҳои дигаршавии низоми воқеӣ ба таври самаранок таъсир мерасонад. Аз ҷониби муаллиф тарзҳои фаҳмиши

мухталифи модернизатсияи сиёсӣ оварда шуданд, ки моҳияти гуногунҷабхагии онро исбот мекунанд.

Ба андешаи муаллиф дар замони муосир бо баробари қабули тарҳҳои инкишофи муосир, кишварҳои ғайриғарбӣ ба натиҷаҳои муҳими модернизатсия нарасида, балки ба зиддиятҳои навин дучор гардиданд. Аз ин рӯй дар раванди ҷаҳонишавии беканор масъалаҳои муосиршавии кишварҳо бо таълимотҳои гуногуни илмӣ ва амалӣ алоқамандӣ доранд ва майл ба озодшавӣ аз таъсири авторитаризмро пайдо мекунанд.

Боби дуюм – «Хусусиятҳо ва унсурҳои асосии модернизатсияи системаи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз се зербоб иборат буда, ба тадқиқи ташаккул ва инкишофи модернизатсияи системаи сиёсӣ, ҷараёни дигаргуниҳои сиёсӣ, муҳимияти қабули дигаргунӣ ва таъсири он ба таҳлили асосҳои модернизатсионии ҷомеа бахшида шудаанд.

Муаллиф кӯшишҳои таҳаввулотпазирии системаи сиёсиро тавассути қабули ислоҳоти давлатӣ баррасӣ намуда, дар таърихи халқи тоҷик мавҷуд будани се марҳилаи таҳаввулотпазирии сиёсиро аз давлатдорӣ Сомониён то соҳибистиклолии Тоҷикистон муайян месозад.

Асоси сиёсати модерникунонии Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба фикри муаллиф тағйироти сиёсии кишвар, афзалиятҳои рушди иқтисодӣ, ташаккули муколамаи оммавӣ бо мақомот, эҳёи фарҳанги анъанавӣ ва миллӣ, ташаккули ҳамкориҳои самараноки байналмилалӣ, таъмини амнияти идеологӣ, сиёсӣ ва ғайра ташкил медиҳад.

Боби сеюми диссертатсия – «Масъалаҳои баҳамтаъсиррасонӣ ва ҳамоҳангии институтҳои ҷомеаи маданӣ ва давлати иҷтимоӣ дар раванди модернизатсияи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба масъалаҳои ташаккули ҷомеаи маданӣ ва давлати иҷтимоӣ дар раванди модернизатсионии ҷомеа бахшида шудааст. Ба андешаи муаллиф ҷомеаи маданӣ яке аз қисмҳои тавозуннамоӣ ва таносубсозии ҷомеаи муосир мебошад, ки имконияти назоратнамоӣ ва маҳдудсозии ҷомеаи муосирро аз поймолсозии ҳуқуқ ва воридшавӣ ба ҳаёти шахсии одамон бозмедорад.

Ба андешаи диссертант дар раванди модернизатсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон таваччуҳи махсус ба институтҳои иҷтимоӣ, аз ин лиҳоз ба ниҳодҳои давлатӣ ва ғайритиҷоратӣ дода мешавад ва дар тадқиқоти илмӣ ба сифати бахши давлатӣ, давлати иҷтимоӣ ва дар мисоли ниҳоди ҷомеаи маданӣ фаъолияти ҷамоатҳо ва иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ баромад мекунанд.

Дар мафҳуми «давлати иҷтимоӣ» муаллиф қобилияти давлатро дар амалияи сиёсати иҷтимоӣ, амнияти иҷтимоӣ, шарикии иҷтимоӣ ошкор намуда, афзалияти вазифаҳои мазкурро дар робита бо ҷомеаи маданӣ пиёда месозад. Ин ҳолат дар воқеияти навтавлиди баҳамтаъсиррасонии давлату ҷомеаи маданӣ инъикос меёбад.

Дар автореферати диссертатсия мақоми хизбҳо, созмонҳои ҷамъиятӣ ва ВАО дар раванди демократикунории Тоҷикистони муосир ошкор гардида, нақши ҳамоҳангии онҳо дар раванди қабули қарорҳои сиёсӣ баръало инъикос меёбад. Ташаккули низоми бисёрхизбӣ ва ВАО-и мустақил дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун рухҳои барҷастатарини замони муосир ва нақши ҳалқунанда доштани онҳо дар раванди инкишофи кунунии кишвар ошкор гардидааст.

Диссертант муаллифи зиёда аз 50 маводҳои илмиву назариявӣ, аз ҷумла 6 монография, 9 маводи конференсияҳои илмӣ ва 26 мақола дар маҷалаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионии Вазорати илм ва таҳсилоти олии Федератсияи Россия ба ҳисоб мераванд.

Дар баробари ҷой доштани муваффақиятҳо дар қори илмӣ камбудихо низ ба назар мерасанд, ки дар чунин шакл баён намудан мумкин аст:

1. Масъалаҳои таҳқиқи унсурҳои модернизатсионӣ ба монанди ташаккули фарҳанг, иқтисодиёт ва ҷабҳаҳои иҷтимоии ташаккули ҷомеа дар автореферат начандон инъикос ёфтанд. Зарурат ба он буд, ки онҳо

ҳамчун омилҳои таъсиррасон ва инъикоскунандаи раванди модернизатсионӣ дар автореферат дарҷ гарданд.

2. Дар қисмати хулоса бештари андешаҳо ба раванди модернизатсионии Тоҷикистон равона гардида, оид ба масъалаҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқи модернизатсияи сиёсӣ фикрҳои муаллиф ба назар намерасанд.

Ҳамин тариқ, автореферати диссертатсияи доктории Муродова Нигина Сулаймоновна ба талабот ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори соҳиб гардидан ба дараҷаи илмии доктори илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Доктори илмҳои таърих, мудири
кафедраи таърихи умумӣ ва диншиносии

МДТ “ДДХ ба номи академик
Бобочон Гафуров”

Аюбов А.Р.

22 апрели соли 2022

Имзои Аюбов А.Р.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

МДТ “ДДХ ба номи академик
Бобочон Гафуров”

Наврӯзов Э.М.

Маълумот барои тамос:

Суроға: 735140, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ш. Хучанд, гузаргоҳи Мавлонбеков, 1, МДТ “ДДХ ба номи академик Бобочон Гафуров”

тел.: (992-3422)6-52-73

<http://www.hgu.tj>, E-mail: rector@hgu.tj